

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka stane Din 1.50
Celoletna naročnina Din 35.— • Čekovni račun: „Straža v viharju“, Ljubljana, št. 16.790

Ljubljana, 27. januarja 1938

Leto IV — Številka 15

Izdaja: Konzorcij „Straža v viharju“ (A. Tepez) • Urejuje: R. Čuješ
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 5 • Tisk Jugoslovanske tiskarne (K. Čec)

Materializem v novi obleki

Kakor je v znanosti materializem svojo vlogo doigral in so se že vsi resni znanstveniki izkopal iz njega, tako se nam v naših dneh vsiljuje zopet deloma po določenih ideologijah deloma po »znanstvenikih«, ki se tem ideologijam udinjajo in dejstva potvarjajo, v nekoliko prikriti in celo v nekak idealizem zaviti obliki.

30. decembra 1937. je kongregacija sv. Oficija v Rimu obsodila knjigo »Von der Arbeit zum Erfolg«, ki jo je napisal Raoul France. Ko je bila obsodba objavljena v »L'Osservatore Romano«, je p. M. Cordovani O. P. napisal nekaj pojasnil, ki jih v kratkem navajamo.

Pred nedavnim so knjigo prevedli tudi v italijanščino (»Introduzione alla vita felice«). Prav tako kakor pred kratkim objavljena knjiga Ernesta Bergmana, pripada tudi ta struji biološkega materializma, saj hoče vsa vprašanja življenja rešiti na podlagi bioloških potreb. Poleg vseh dobrih misli v knjigi o predpisih higiene in lepega ter dobrega vedenja trdi pisec, da ne smemo dajati prednosti etičnemu in duhovnemu pred fizičnim in fiziološkim. Dela ljudi in živali se po pisčevi trditvi ne razlikujejo po svojem bistvu, ampak le po stopnji. Na vprašanje zakonov moramo gledati kakor gledamo na »zakonske spore med belimi mišmi ali med grličami.« Nauk, da smo ena rasa gospoduje nad drugo, saj se tudi v živalstvu višje vrste hranijo z živalmi nižje vrste. Občestvo z Bogom mu je oblika egoizma, razlika med zemeljsko in nebeško ljubeznijo mu je protibiološka, ker je krščanski izum. Vse, kar se nanaša na življenje po smrti, mu je fantastična konstrukcija, ki je povsem negotova in se je moramo otresti. Preobljudečnost je bič, ki ogroža Srednjo Evropo, izživlja vojne in še pospešuje nagnjenje k fantaziranju.

Čeprav je ta materializem odet v mistični kult narave in krvi, je vendar pravi materializem, ki se v bistvu prav v ničemer ne razlikuje od materializma, ki je bistvena sestavina komunizma. Sploh opazamo tendenco, kako pod pretvezo, da hočejo dati kar najširšim plastem pravi znanstveni pogled na svet in življenje, marsikje delajo sistematično na tem, da bi iztrebili oni pogled na svet in življenje, ki poudarja tudi smotrnost v naravi in po načelu vzročnosti iz stvarstva prihaja do Boga ter se upira transformizmu. Tako tudi France zahteva od fiziologije zanikanje vsake zdrave razumske filozofije in zanikanje krščanstva.

Knjigo, ki jo bo tudi biološka znanost kot neznanstveno odklonila, je tudi Cerkev obsodila, ker zavaja v zmoto materializma. Materializem je bistveno isti, naj si ga oznanja komunizem ali v mit krvi zaviti razizem.

Časnikarji in naš zavetnik

Novi poklici in nove vrste zaposlenosti v času nastajajo: zrakoplovci, šoferji, napovedovalci v radiju, filmski operaterji itd., a danes pa imamo v mislih predvsem en poklic: časnikarstvo. Časnikarji, »les hommes de la presse«, so rod zase. Na splošno jih svet v družabnem življenju vsaj pri nas nekoliko postrani gleda: pri vsaki prireditvi, pri vsaki igri, pri vsakem sprejemu, pri vsaki konferenci od Gibraltarja do Tokija so časnikarji poleg. In kadar koli se kdo v salonu ali kjerkoli predstavi kot zastopnik tega ali onega lista, odjekne v tvoji duši: »Zopet nezaželeni vsiljivec!« V nas prevladuje mnenje, da so časnikarji bolj »populistični« ljudje, že na zunaj nekam bohemsko napravljeni, katerih glavni posel je, da pretiravajo, iščejo senzacije, slikajo vse mogoče in nemogoče situacije in si izmišljajo kar najbolj kričeče napise. Pomislite, ta je dvorni ali najmanj habski svetnik, ta je »pukovnik«, oni je advokat ali trgovec, drugi spet diplomat: pri vsakem vemo kje prijeti, zdaj pa se v tej tako jasno diferencirani družbi pojavlja »časnikar«. Zanj v naših dosedanjih možganih še nimamo prave šablone in kategorije; še najbolj soroden se nam zdi s kategorijo agentov.

Svet se jih boji. Ali niste opazili, kako vsi diplomati sprejemajo časnikarje, jih vabijo na bankete, kako vlade ob določenih prilikah nudijo tujim časnikarjem udobne hotele in jim preskrbe še marsikaj drugega, o čemer pa raje ne govorimo, jim plačujejo najboljše lože v gledališčih ali jim določajo boljše mesta pri paradah in drugih prireditvah. Ali ne veste, kako se igralci v gledališčih boje kritike teh »nebodi jih treba« časnikarjev.

Toda časnikarski poklic ima tudi drugo stran. Kazalec ure se pomika neusmiljeno naprej: Ob petih mora biti članek napisan; zdaj je štiri: in o čem? O mednarodnem položaju, o japonski politiki, o španski vojni, o angleškem imperiju, o tekmi Ilirije, o lepoti slov. zemlje, o JRZ, o univerzi, o naši industriji, o Jesenicah in Trbovljah, itd., itd.

Možgani časnikarja morajo biti prožni; njegov razgled širok, njegov slog izviren in udaren, skratka: pravi časnikar bi moral biti pravi vseznal in najboljši pisatelj. Časnikarski poklic je poklic, ki je tako rekoč »poklicno« na prepihu. Vse sili k njemu, ljudje mu jemljejo najdragocenejše trenutke; časnikar naj gre v katero koli družbo, k vsemu, kar si izmislijo človeški možgani in za vse naj ima enako zanimanje in enako razumevanje: on je res »na prepihu«. »Noč in dan« nima zanj nobenega praktičnega pomena. Često dela ponoči, ponoči mora v družbe ali na pot.

Časnikarstvo je res poklic »na prepihu«.

Časnikar naj vse presoja, vse ocenjuje, vse vrednoti. Dan za dnem mora zavzemati vsak trenutek »stališče«; vedno znova mora iskati »vidike in stališča«. Uradnik,

ki hodi na davčni urad ali kam drugam, ima že svoje »stališče« predpisano, a časnikar je vedno v pokrajini brez ceste, brez napisov, pri vsakem vprašanju naj šele išče pravi vidik. To se pravi: Časnikar bodi »živa vest človeštva«. Ta stran poklica, ki je življenjskega pomena za časnikarja, je najvažnejša. Kdor se tega ne zaveda, ni vreden, da je časnikar. Saj stoji skoraj vsak odstavek, ki ga piše, pred dilemo: Ali resnica ali potvorba, ali pravica ali krivica, ali pravilno ali nepravilno, ali dobrohotno ali nenaklonjeno, ali po idealističnih krščanskih ali pozitivističnih, naturalističnih kriterijih, ali po osebnih simpatijah ali po objektivnih vidikih, ali moralno ali nemoralno.

Odgovornost časnikarja je naravnost strahotna.

Časnikar mora biti nesebičen v službi občestva. Ne sme iskati svoje slave; druga imena se blestijo, podpisujejo se, a časnikar je »anonimen« akcionar pri družbi za ustvarjanje javnega mnenja. Če bi se vsi časnikarji podpisovali, bi skupnega javnega mnenja ne bilo. Časnikar mora žrtvovati svoje ime, da potem nevidno vladā v duši naroda. Zato je tudi podpisovanje člankov dvoimljive vrednosti iz obče časnikarskega vidika. Zakaj bi se eden podpisoval, zakaj ne bi vsi, bodo drugi rekli? Težko pa je biti skrit, vedno zginjati kakor megla, a prav to težko žrtv zahteva časnikarski poklic.

Kakšen odgovor bodo nekda dajali časnikarji, ker so preveč molčali ali preveč govorili? Večkrat je težko govoriti, biti res živa vest! Tu imaš, recimo, velikega pesnika ali znanstvenika, kako narodno korifejo z blestečo kariero, ki je narod »osvobodil« ali dvignil do veličine. Pa recimo, da ne zbadamo v evropsko gnezdo, da je to bil Džingiskan, ki je nepoznane Mongole dvignil do svetovne slave in svetovnega imperija. Kateri časopis bi se bil, recimo, v Karakorumu upal, če bi že bile tiskarne v onih stoletjih, potipati nekoliko vest te korifeje. Tako tudi pri nas! Motrimo vse iz katoliškega in slovenskega vidika, tako pravimo, a v določenih primerih umolkne naša beseda. Toliko je ozirov.

Vsekakor potrebujemo posebnega priprošnjika in zavetnika in dobili smo ga v osebi sv. Franciška Saleškega. Razsvetljenje, moč, pogum, bistrnost, pravo oko, plemenitost, neumornost, potrpežljivost, nesebičnost, sijajen slog, vsega tega potrebujemo. Mi verujemo v providencialni poklic časnikarjev, ker bodo bistveno sooblikovali svet ali za Kristusa ali proti njemu.

V soboto, dne 29. januarja je god našega patrona. Francisek Saleški je priznan kot francoski klasik zaradi jezika in duhovitega sloga. Tudi svetovni krogi so mu priznavali, da ima vse lastnosti kavalirja. Toda še bolj kot njegovo olikano fineso občudujemo njegovo duhovno umerjenost in dobrotljivost.

Dokazal je z nedosegljivim slogom v svoji Filoteji, da so tudi svetovni ljudje poklicani h krščanski popolnosti in da tem ni treba usiljevati verske vaje, ki so predpisane za duhovniške vrste in samostane. Čevljar in advokat, šofer in kuharica, monter in celo časnikar, filmska igralka in župani, politiki in diplomati, vsi smo poklicami k popolnosti, k izpolnjevanju božjih zapovedi in k večnemu življenju.

Časnikar mora motriti najbolj svetne in različne stvari, pisati o njih, a vse to lahko dela pod vidikom večnosti in tudi učiti mora narod, da vse vrši pod vidikom nadnaravnih dobrot.

Sv. Francisek je znal potrpeti z ljudmi: čeprav imamo napake, bodimo veseli, ker smo Bogu dragi. Znal je biti vedno dobrotljiv in pravičen. Kako težko je za časnikarja, da se nikdar ne pregreši proti osmi božji zapovedi, da ne sodi slabo ali krivično druge!

Zato mirno, javno, s polno zavestjo izpovedujmo, da kot časnikarji posvečamo naše delo sv. Francisku Saleškemu, našem nebeskemu zavetniku.

Zveza demokracij

Kakšen bo v l. 1938. smisel besede »demokracija«? Socialistični tisk zatrjuje, da bo Rusija najpopolnejša demokracija. V tem primeru bi bilo treba dopustiti, da je demokracija vladavina nasilja, kjer je odpravljena svoboda misli in kjer streljajo na milijone državljanov, ki so zagrešili samo to, da niso občudovali obžvezanega demokratskega voditelja.

V Španiji se odlikuje demokracija po tem, da si je prilastila oblast, dasi so imeli njihovi nasprotniki pri volitvah večino. To je vlada, ki se je obvezala, da priredi pokolj 16.000 duhovnikov, požig tisoč cerkv, posilstvo redovnic in še druga nič manj »demokratična« dela.

V Franciji pa so stopili predstavniki »demokracije« v zvezo z moskovskimi. Sploh je vrgla letos Kominternu med svet načelo »zveze demokracij«; komunistični tisk pa se je temu seveda takoj prilagodil, tako da človek ne odpre dnevnika ali revije, v kateri ne bi zvenel ta navdušeni klic in težnja po »zvezi demokracij«.

Toda ta zveza demokracij nikakor ne bo utrdila miru, po katerem tako hrepeni človeštvo. Dokler javna oblast ne bo nastopila odločno proti brezbožnemu materialističnemu komunizmu v vseh oblikah, v katerih se javlja in deluje, in dokler ne bo začela sama podpirati duhovne obnove in praktičnega krščanstva, ne bo miru in ne boljših dni.

Moskovska »Pravda« piše 12. januarja t. l., naj »boj za demokracijo vodi vse delavce v vseh deželah v socialistično revolucijo«.

Pogled v naše razmere

Gospodarska zgrajenost Slovenije.

Gospodarsko zgrajenost Slovenije lahko razdelimo na pet glavnih vej: na poljedelstvo, obrt, gostinstvo, trgovino in industrijo.

Naše obrtništvo šteje danes okrog 21.500 obrtnikov, ki životarijo iz dneva v dan. Močnejših obrtnikov med njimi skoraj ni, saj spada pri nas vsaka obrt, ki zaposluje 30 pomožnih delavnih sil, že v industrijo.

Trgovcev imamo okrog 10.000. Tudi tem ni z rožami postlano. Pač pa plačujejo prekupčevalci, ki nakupujejo naravnost od kmetov, mnogokrat sramotno nizke cene in prodajajo stvari včasih za dvojno in celo za trikratno ceno.

Gostiln imamo nič koliko. Cenimo jih na 6000. Polovico bi jih bilo še vedno preveč.

Poljedelstvo slovenskega kmeta hira. Od visokih cen žita, ki jih nastavlja PRIZAD, nima slovenski kmet nikake koristi. Saj moramo uvažati v Slovenijo letno okrog 1200 vagonov žita in moke, ki ga moramo plačati z žitom bogatim krajem za eno tretjino dražje, kakor bi ga dobili na svetovnem trgu. 80 milijonov smo tako plačali v enem letu več za domače žito kakor bi za tuje.

Pri lesu so naši kmetje in izvozniki izgubili velike vsote denarja, ko je padla lira. Vina ne izvažamo. Použijemo ga doma ne vedno v pravno in fizično zdravje slovenskega naroda. Tudi sadja mnogo predelamo v pijačo. Pri izvozu sadja smo letos znova doživeli polom deloma po zaslugi PRIZADA, ki se je pogodil za take cene, da ni bilo možno izvažati, deloma po krivdi izvoznikov, ki so poslali v prvih pošilkah slabo sadje. Pri nas bo treba začeti sadje v večjih množinah sušiti. Posušeno sadje bomo lahko prodali, saj se pri nas kupuje celo suho sadje iz Kalifornije. Inicijativnost in podpora banovine pri gradnji sušilnic toplo pozdravljamo. Edino pri živinoreji kažejo danes razmere tudi za slovenskega kmeta boljše lice. Treba pa bo dopovedati našim ljudem, naj ne zanemarjajo zemlje in posebno ne naših gozdov, da ne bomo imeli čez čas namesto mladih gozdnih zasadov s praprotjo in resjem posute goličave.

Industrija.

L. 1936. smo imeli v Jugoslaviji okrog 3000 industrijskih podjetij, od teh 400 v Sloveniji. V agrarni in prehranitveni industriji, ki obsega skoraj tretjino vseh industrijskih podjetij v državi, nimamo velikega deleža, pač pa imamo velik delež v industriji lesa in njegovi predelavi (v vsej državi okrog 400 podjetij). Zaradi sedanjega razcveta lesne industrije obstoja nevarnost, da bo marsikateri posestnik posekal več kakor pa bo njegov gozd prenesel. V tekstilni industriji je od približno 400 podjetij 100 v Sloveniji, toda so večinoma v rokah tujega kapitala. Tudi pri industriji kož in usnjarstva smo močno udeleženi, vendar naša podjetja hira, ker ne morejo konkurirati s tujimi podjetji, ki so pri nas dobila koncesijo, da so se lahko vselila. Država pa domačih podjetij ne zaščiti in še celo lastne dobave plačuje z velikimi zamudami. Rudarstvo je

osredotočeno predvsem v Sloveniji, Bosni in Srbiji, gradbena industrija v Sloveniji, Dalmaciji in Srbiji. V električni industriji pa v Sloveniji vsekakor prednjačimo.

V vsej državi je investiranega v industriji okrog 12 milijard din kapitala, od tega po statistikah 55% domačega in 45% tujega, v podrobnostih pa po istih statistikah 20% francoskega, 15% angleškega, 10% češkega, 8% italijanskega in 7% nemškega, kar je nekoliko več.

V Sloveniji prevladuje tuji in tako imenovani nacionalizirani kapital. Pri nas ima industrija mnogo težje pogoje kot na jugu države. Poleg nekaterih davkov, ki so pri nas znatno višji kakor drugje, uživa industrija, ki je naseljena po tako imenovanih pasivnih banovinah, posebne ugodnosti. Če pri nas plača podjetje 40 din davka, ga plača kak bakreni rudnik samo 16 din, ker spada v ubožni revir, čeprav ima po 250% dobička na leto.

Po vojni so naše banke svoj denar prelahkomiselno investirale in se niso ozirale na to, ali bodo podjetja rentabilna. Od kakih 100 po vojni ustanovljenih podjetij jih je vzdržalo le okrog 50, druga so izhrala ali prešla v tuje roke.

Zaščitene industrije kakor n. pr. tekstilna sploh ne kalkulirajo več po proizvodnih stroških, ki bi jim pridelali običajni dobiček, ampak jemljejo za podlago kalkulacije tuje cene in ji prištejejo še zaščitno carino. Tako se more tuj kapital, ki je investiran v zaščitnih panogah, polastiti velike razlike med proizvodnimi stroški in prodajnimi cenami; to razliko plačujemo vsi konsumenti in v zahvalo bi radi lastniki tujega kapitala izvrševali nad nami še politični vpliv.

Razen tega imajo podjetja s tujim kapitalom svoje lastne nakupovalnice v tujih državah. Tako nastavi za podjetja pri nas visoke cene, ki so le navidezne, ne pa dejanske in tako umetno zmanjšujejo priznani čisti dobiček. Razlika med praviimi in za naše oblasti predstavljenimi cenami pomeni popolnoma čisti dobiček, ki pa se tako izmakne, da ga oblast ne more obdavčiti. Razen tega vabi kapital v našo državo visoka obrestna mera. Dočim je drugod maksimirana na 4% ali celo 2—3% (Nemčija), je pri nas obrestna mera 8—9%, na jugu celo 12—13%. Položaj še slabšajo nekateri naši janičarji, ki kot naši državljani po upravnih svetih krijejo škodljivo delovanje tujih kapitalistov, ki iščejo pri nas le mastnih dobičkov.

Velika ovira za ugodni razvoj naše industrije je državni centralizem, ki nesorazmerno večino denarja investira na jugu in nam nastajanje novih podjetij onemogoča, češ da smo preveč blizu meje. Stremljenje po avtarkiji je v mnogih primerih le navidežno, ker koristi le tujemu kapitalu, da se še bolj čez mero kopiči. Framazonski in židovski kapital pa pod plaščem demokracije skušata izvajati tudi pri nas kakor v zapadnih državah absolutistično plutokracijo. Pa tudi institucija kumstva je razvoju naše industrije mnogokrat nepremostljiva ovira.

Kako je v „raju za žene“?

dajo v Uzbekistanu: »Predstojnik v kolhozu Bazarov je prisilil kmetico, ki živi na kolhozem zemljišču, da mu je dala svojo 13 letno hčer za ženo. Gusarski okrožni odbor komunistične mladinske zveze je sestavil obsežen seznam nedoraslih šolark, ki so jih po sili oženili. Vendar pa ni odbor razen tega, da je sestavil ta seznam, storil prav ničesar proti temu.«

Obenem poroča list tudi, zakaj niso ničesar storili, da bi odpravili take razmere: »Aktivni člani komsomola sami so krivci takih razmer. Tako je n. pr. član osrednjega odbora Komsomola v Samarkandu v kratkem

Problem izseljevanja

Zadnja leta je zajela ves svet huda gospodarska kriza, ki je našim izseljencem mnogo škodovala in jim že nekaj let uničuje existenco.

Vsaka država hoče v prvi vrsti dati zaslužek domačim ljudem, zato so vse države v glavnem po letu 1931. omejile priseljevanje tujih delavcev.

Ameriške države, tako severne kakor južne, so priseljevanje tako omejile, da je skoraj popolnoma onemogočeno.

V Severno Ameriko (USA) se lahko izseli iz Jugoslavije letno 845 oseb, toda tudi to število je omejeno. Izmed teh 845 gre lahko v Ameriko samo tisti, ki dobi od svojega sorodnika ali znanca zapriseženo izjavo, da mu bo iz lastnih sredstev dal mesečno lahko na razpolago 200 dolarjev, če bo brezposeln.

Kdor pride iz Amerike na obisk v domovino, ostane lahko doma eno leto. Po enem letu izgubi pravico do povratka v USA.

V USA je nad 7 milijonov brezposelnih, zato je umljivo, da ne more sprejemati še novih brezposelnih, ki bi radi v »zlato« deželo Ameriko s trebuhom za kruhom, ker bi ji bili samo v škodo.

Tudi v drugih državah je priseljevanje močno omejeno. Prav tako v evropskih, kakor v izvenevropskih.

Edina večja možnost zaslužka v tujini je sezonsko delo, na katerega hodijo naši ljudje (večinoma iz Slovenske Krajine) v Francijo in v zadnjem času tudi v Nemčijo.

Pred nekaj leti se je dalo v Franciji še razmeroma kaj zaslužiti. Toda ti časi so minuli. Neredko se že zgodi, da zapustijo delavci gospodarja zaradi slabe plače, za katero znajo Francozi izrabiti našega delavca do kraja, in pridejo domov mnogokrat večji siromaki, ka-

kor pa so šli od doma. Preveliko izrabljanje naših delavcev bi se moralo in bi se lahko preprečilo!

V Nemčiji so baje razmere (kolikor pripovedujejo delavci sami) še slabše kot pa v Franciji.

Da bi se naši ljudje, ki doma težko živijo, mogli v masah izseljevati kakor nekoč v USA, Argentino in drugam, o tem ni govora! Tu in tam se najde še kak srečnež, ki po raznih priporočilih »pripluje« v »zlato« Ameriko, vendar pa so taki primeri zelo redki. Vedno bolj jasno in vedno bolj preteče se nam vsiljuje vprašanje, kam bomo z našimi ljudmi, ko jih ne bosta hoteli sprejeti niti Francija, niti Nemčija? In na to moramo biti pripravljeni, ker se zna to zgoditi že kmalu. Ne smemo se vdajati našim ljubim slovenskim iluzijam: »Bo že nekako!« Najti moramo možnost, da bomo v tem primeru lahko kaj konkretnega ukrenili, da nas takrat ne bodo novi desetstisoči brezposelnih Slovencev preklinjali!

Ali so si merodajni činitelji že stavili vprašanje, kaj bi bilo potrebno ukreniti, če bodo nekoč vse meje našim delavcem zaprte? Takrat bo jok in stok in škripanje zobmi. Namesto treh ljudi bo ponekod pri mizi jedlo pozimi in poleti šest ali še več. In nekaterim že zdaj zmanjkuje kruha...

Na kratko smo pokazali na težave, ki se stavljajo na pot našim izseljencem. Pa to še niso vse, so še druge, prav tako pereče, ki kriče po rešitvi. Upajmo, da jih bo izseljenska zbornica, ki jo imamo na vidiku, in kjer bodo sodelovali z nami tudi naši izseljenci, pravilno in zadovoljivo rešila.

Svobodna ljubezen

(Po 8. številu, 1. let. Biltena, ki ga izdaja Jugoslovanski antmarksistični komitet v Zagrebu.)

Komunizem v svoji teoriji zagovarja popolnoma svobodno ljubezen. Z njo v praksi ruši zakon in temelje družine, ki je najmočnejša podlaga družbe. Tudi naši marksisti so zadnje čase začeli veliko propagando za svobodno ljubezen. Uspehi te propagande so pri nas najbolj vidni na univerzah, kjer so tudi najboljša tla za tako propagando. Kljub odporu univerzitetnih oblasti, odporu policije in staršev, marksisti niso klonili in danes že s ponosom kažejo na mnogoštevilna mlada dekleta, ki so jih s svojo propagando vrgli med moralno najnižje stoječe, v blato, iz katerega se bo le malokatero dekle rešilo.

Posebno na belgrajski univerzi so njih agitatorji noč in dan, bi dejal človek, na delu, s katerim izvajajo mlade in naivne akademičarke v svoj krog, najprej z naivnim ljubimkanjem, s sladkimi besedami itd. Ko jih že pritegnejo nase, jim nudijo razno literaturo o svobodni ljubezni in s tem rušijo v mladem dekletu vse ono sveto, kar je prinesla kot največji zaklad od doma. Njim ni za to, da bi ta dekleta postale komunistke, njim gre pri tem v glavnem zato, da dobijo kader deklet, ki bodo propagirale svobodno ljubezen in tako rušile najmočnejšo podlago družbe, to je zakon in družino.

Agitatorji se svojim žrtvam bližajo silno previdno, kažejo se kot kavalirje. So krasno oblečeni, lepi, znajo govoriti na srce, tako

menjal sedem žen. Vodja bulungurskega okrožnega odbora Tursunov sramoti dekleta in jih prisili, da občujejo z njim. Eno dekle je premlatil, ker se mu ni hotelo vdati.

Mar naj na taki npravi gnibli, ki ponižuje ženo na predmet izživiljanja sle, zraste nov, boljši in pravičnejši družbeni red?

da takoj uspejo s svojimi ljubezenskimi frazami pri naivnih žrtvah. Seznanjajo se na predavanjih, v seminarjih, laboratorijih. Zatem jih vabijo na sestanke na promenado v parke. Hodijo z njimi gledat filme s prav erotično vsebino. Sistematično na ta način pri njih ubijajo čut sramežljivosti kot neko zastarelo malomeščansko zapoved. Govore jim veliko o zastarelosti zakona in jim slikajo lepote sovjetske zakonske uredbe, ki osvobojuje vsako dekle malomeščanskega zakonskega oklepa, ki ovira polet njene duše. Če se še dalje zanimajo za njih izvajanja, jim dajejo posebno tovrstno literaturo. Pozivajo jih v razne lokale na čaj in razgovor. Tu se dogaja navadno v praksi to, kar se govori v teoriji. Ko to dosežejo, je popravek z uspehom končan. A za tem? Kot nepotrebne in pokvarjene stvari se zavržejo in iščejo si novih žrtev. Tako venomer zastrupljajo mlada dekleta in jih mečejo med moralno najnižje plasti.

Vzorno vzgojena mladina

Kako skrbna in vzorna ter izdatna je sovjetska vzgoja mladine, naj nam pokaže samo en zgled, ki ga posnemamo po »Komsomolskaj Pravdi« z dne 3. januarja t. l., ki je uradno sovjetsko mladinsko glasilo: »V nekem razredu... Kostja ne posluša tega, kar učiteljica razlaga, ampak bere knjigo. Kostja zapri knjigo, ga opominja učiteljica. Toda Kostja bere kar naprej. Daj knjigo sem! reče zopet učiteljica. Na, tu si vzemi knjigo, stara! zagode. Požri jo, če ti diši. Ven iz razreda, ga kaznuje učiteljica. Ta je pa lepa; no, pa grem. Kaj pa mi moreš še storiti, ha? Sedaj nismo več v dobi carjev — nič mi ne moreš! In ostali učenci? Zelo vedoželjen je ta Kostja, so rekli.«

Ves dolgi članek, ki ima naslov »Surovosti« je poln podobnih in še hujših primerov in se pritožuje nad predrznostjo in zmerjanjem otrok. Samo tega ne pove, da je takemu stanju kriva sovjetska vzgoja sama.

Tako je Kominterni v svojih reklamnih agitacijah in pridobivanju simpatij za SSSR in sovjetski boljševizem označevala deželo boljševikov. »Osvoboditev žene« je bilo stalno eno izmed njenih zlaganih gesel in varljivih vab.

Vendar pa dejstva govore drugače. Dobro smo že poučeni o izkoriščanju delavk, ki jih zaposlujejo pri najbolj napornih telesnih delih po rudnikih, v težki industriji in pri gradnjah. Dali so jim tudi poseben privilegij, da smejo služiti vojašino itd.

»Komsomolskaja Pravda« z dne 10. januarja t. l. poroča o čudovitih razmerah, ki vla-

Za našo univerzo

Hidrotehnični laboratorij

Hidrotehnični laboratorij tehnične fakultete naše univerze se deli v dva oddelka: gradbeni oddelek in strojniški del.

Gradbeni oddelek je najmočnejši na tehniški in že zato mu je treba posvetiti vso pozornost. Ob izvedbi ankete za javna dela v Sloveniji se je pokazalo, da potrebujemo predvsem vrsto dobrih gradbenih inženirjev. Ker o kaki nezaposlenosti absolviranih gradbenikov ni govora, obstoja še vprašanje, ali ima gradbeni oddelek naše tehnike vse pogoje, da more uspešno tekmovati z ustanovami te vrste po naših in inozemskih univerzah in nuditi študentu vso potrebno znanstveno ter praktično izobrazbo. Ob ustanovitvi naše tehnike temu študiju niso posvetili dovolj pažnje. Prvi letiški gradbenikov so se morali zadovoljiti le z malim številom tedenskih predavanj vodo-gradbene stvarine in z neprimernimi prostori.

Vendar kljub težkim razmeram razvoj ni zastal. Ustanovilo se je »Društvo za postavitev hidrotehničnega laboratorija« in z njegovim sodelovanjem in s pomočjo privatnih sredstev je bil postavljen ob Cesti dveh cesarjev začasen, skromen laboratorij. Vsa pretekla leta in še danes se pa vodi akcija, da bi država zgradila moderen laboratorij, ki bi obsegal glavna oddelka hidrotehnike: gradbenega in hidrostrojnega. Že leta 1934. so bili izdelani podrobni načrti in proračun, za uresničitev tega pa ni bilo na merodajnih mestih potrebnega razumevanja.

Ko se je odprl provizorij na Barju, je bilo mogoče misliti tudi na izpopolnitev učnega sistema gradbenega oddelka. Učni načrt se je v teku let spopolnjeval in je danes število tedenskih učnih ur trikrat večje, kot je bilo ob ustanovitvi. Glavni predmeti so: eksperimentalna in praktična hidravlika, fundiranje, izdrologija, vodna preskrba in kanalizacija, izraba vodnih sil, prometne vodne zgradbe, uravnavanje vodotokov, navodila za projektiranje vodnih zgradb. Ko bo izšla knjiga univ. prof. inž. Žnidaršiča »Izraba vodnih sil«, bodo študentje-gradbeniki in inženirji dobili nadvse potreben učni in znanstveni pripomoček. Tisk te knjige je menda zagotovljen, saj je g. ban dr. Natlačen pokazal veliko naklonjenost in razumevanje, ko je po prošnji in posredovanju Akademске akcije zagotovil podporo v znesku 20.000 din.

V čem je naš gradbeni oddelek na slabšem od svojih vrstnikov v Beogradu in Zagrebu? Če pustimo ob strani že itak znani materialni položaj, predvsem v tem, da se v Ljubljani gradbeni inženirji ne morejo specializirati. Čeprav je bilo v prvih letih razvoja stanje res tako, da na specializacijo ni bilo mogoče misliti, je danes tudi v tem pogledu drugače. Današnji učni načrt ne zaostaja prav nič za beograjskim ozir. zagrebškim in so prav gotovo dani vsi pogoji, da se že danes prizna absolventom naše hidrotehnike pravica do specializacije. Treba bi bilo seveda čimprej dobiti primerno lastno predavalnico in risalnico za konstruktivne vaje. Nadalje je nujno potreben prostor za hidrološki seminar, laboratorij za preiskavo tal in visokotlačne poizkuse.

Koliko je verjetnosti in možnosti, da se zgradi v doglednem času primeren nov hidrotehnični laboratorij?

Pred leti je bil, kot že omenjeno, postavljen na Barju provizorij. Z velikim požrtvovanjem in trdom so se zbirala sredstva za to poslopje, ki pa prav gotovo niti začasno ne more nadomestiti prvotno projektiranega. Sedaj pa, ko je treba prositi in zahtevati kredit za celotni, nov laboratorij, se je pokazalo, da je prav za prav provizorij velika ovira. Povrhu je bil ta provizorij letos dotiran z zneskom 102.000 din za opremo in je sedaj skoraj nemogoče z uspehom voditi akcijo za novo poslopje. Z ozirom na hidrotehnični laboratorij bi bilo pač najboljšje, da bi se za našo univer-

zo določil večji globalni kredit (po zgledu lanske dotacije zagrebški univerzi), ki bi ga potem naše univerzitetne oblasti potrebam primerno razdelile po fakultetah. Ni dvoma, da bi v tem primeru hidrotehnični laboratorij prišel na svoj račun.

Kot omenjeno, so bili načrti za hidrotehnični laboratorij (vodo-gradbeni oddelek in strojni del) dovršeni in odobreni že pred leti. Poslopje bi stalo ob Gradaščici za Jadrano-vim igriščem, vzdolž ob Gunduličevi ulici ob koncu Volaričeve ulice. Pozneje pa je prišlo do nekega nesporazuma med projektanti, ki se je šele letos zgladil, tako da je za strojni del napravil načrte g. inž. Lobe sam, za gradbeni oddelek pa ostane v veljavi prvotni projekt. Tudi budžetirata naj se oba oddelka ločeno.

Kemični institut

Študentje-kemiki, ki študirajo v vlažnih realističnih kletih, gotovo že nestrno čakajo, kdaj bodo zasadili prvo lopato in bodo pričeli graditi nov institut, za katerega je že pred devetimi meseci bil odobren kredit 2 milijona din. Da ni bilo mogoče začeti z zidavo že v preteklem poletju, je vzrok v tem, ker še niso bili dovršeni načrti in poslani v odobritev. Arhitektonski načrt je izdelal g. prof. Vurnik nekako oktobra. Statični načrt je bil dovršen sredi novembra, proračun zidave izdeluje banovina in je verjetno tudi že končan. Vendar natančnih podatkov Akademška akcija še ni mogla dobiti, prav tako ne o proračunu instalacij.

Kar se tiče stavbe, je omeniti, da je zemljišče, kjer bo stavba stala, ilovnato in bo potrebno pilotiranje, kar bo zvišalo stroške za okrog 70.000 din. Prostori bodo po izjavi kemikov zelo majhni, saj bosta morala v enem laboratoriju delati dva praktika. Dosegli so, da je g. prof. Vurnik umaknil arhitektonski oddelek, ki naj bi zasedel del kemičnega instituta in ga dal v popolno uporabo kemiji.

Žal se je šele sedaj spoznalo, da je itak na minimum sestavljen proračun za realizacijo projekta mnogo premajhen. V poštve prideta sedaj dve možnosti: ali se opusti tretje nadstropje in bi bilo tako mogoče z zneskom 2 milij. din, ki je na razpolago, stavbo popolnoma dovršiti in opremiti ali pa naj se stavba dovrši v surovem stanju po prvotnem načrtu in bi se opremila, kadar bi bil dosežen dodaten kredit. Z ozirom na končni cilj je primernejši drugi predlog.

Stvar je v splošnem tik pred rešitvijo in z gotovostjo lahko upamo, da se bo konec marca pričelo zidati, zlasti, ker smo dobili obvestilo, da se denar nahaja že v Ljubljani in je sedaj popolnoma odpadla nevarnost, da bi zaradi nepredvidenih ovir in zavlačevanja kredit zapadel.

Novi pogledi na svet

V »Hrvatski Straži« z dne 15. januarja t. l. je R. N. priobčil kritiko Vidmarjeve knjige »Moj pogled na svet«. V uvodu pravi, da je v zadnjem času opaziti v naši državi tendenco ustvarjanja novih filozofskih sistemov, ki jih grade znanstveniki, ki niso po stroki filozofi. Take poskuse so doslej napravili beograjski vseuč. prof. in fiziolog dr. Ivan Džaja, zagrebški profesor in kemik dr. Fran Bubanović ter ljubljanski vseuč. profesor dr. Milan Vidmar.

Kritika o Vidmarjevi knjigi izzveni takole: »Vidmarjev poskus, da se razpiše o vseh vprašanjih sveta in življenja, je končal v njegovo veliko škodo, posebno za njegov dose-danji strokovni ugled. To pa se mu je primerilo, ker je s tem poskusom zapustil solidno podlago svojega dosedanjega dela. Njegov poskus kaže na ono občo današnjo škodljivo tendenco, ko hočejo v današnji zmedi biti tudi nepoklicani rešniki in preroki, a pozabljajo, da prav zaradi manjkajočih pogojev še večajo splošno idejno zmedo.«

Bodočnost Afrike

Vedno več je v evropskem tisku vznemirljivih vesti iz Afrike o široko zasnovanem podtalnem delovanju komunističnih agitatorjev, ki najdejo najbolj ugodna tla med črnim proletariatom v britski Južni Afriki.

Druge vesti, za nas prav tako vznemirljive, pa priobčujejo le katoliški listi; te govorijo o prodiranju islama v Afriko, kamor prodira brez šuma, toda vztrajno. 34% celokupnega prebivalstva Afrike je že islamska, a islam še napreduje. Njegova propaganda je glavna ovira za uspešen razvoj katoliških misijonov. Žarišče islama je v industrializirani angleški Nigeriji, kjer je že nad polovico ljudi prestopilo v islam.

Tretje vesti, ki prihajajo iz Afrike — predvsem iz belgijskega Konga, Uganda in prav posebno iz belgijskega mandatnega ozemlja Ruanda-Urundi —, pa so zelo razveseljeve. Pri tem prednjači zadnja, kjer so še pred nekaj desetletji z velikim zaničevanjem in sovraštvom sprejeli prvega misijonarja. Velike so bile težave misijonarjev, vendar bili so ne-utrudljivi pri težkem delu, ki so se ga lotili. Misijonarji niso popustili, čeprav je število spreobrnjenecv le počasi raslo. Po nekaj letih pa je število spreobrnjenecv začelo rasti in danes postaja Ruanda-Urundi središče katolicizma v Afriki. Po štirih letih delovanja misijonarjev se je katoliški življenj potrojil in njegovo število še vedno raste, čeprav se je l. 1934. dalo krstiti 90.000 prebivalcev. Na mesto katehumenov, ki so že sprejeli sv. krst, stopajo novi katehumeni. Nad deset odstotkov celokupnega prebivalstva je katoliškega. Izmed poglavarjev jih je že devet desetim katolikov ali katehumenov.

Kralj Mutara IV. je že dalje časa katehumen in njegov krst, proti njegovi volji, le iz zunanjih razlogov misijonarji odlašajo. Misijonarjev je namreč zelo malo. Kraljevemu krstu bodo pa sledili mnogi, katere pa maloštevilni misijonarji ne bodo mogli dobro poučiti in lahko bi nastopilo ono, česar se prav bojijo, da bi se spreobračali le iz zunanjega razloga, ne pa iz notranjega prepričanja. Zaradi tega še odlašajo kraljev krst do časa, ko bo več Gospodovih delavcev v blagoslovljenem vinogradu. Ta čas bo pa kmalu nastopil, saj imajo že 175 domačih bogoslovcev. Kako globoko pa je katoliško mišljenje kralja, nam kaže dejstvo, da se vedno podpisuje kot »Mutara IV., katehumen katoliške Cerkve in kralj Ruanda«.

Borba proti komunizmu

V Quebecu je kardinal Villeneuve v govoru na manifestacijskem zborovanju povedal tudi tole: »Vendar moramo že enkrat spoznati, da ne smemo izgubiti pameti, čeprav živimo v demokraciji. Zato odobravam odpor, ki ga izvaja glavno mesto, ko ne dovoljuje komunističnih zborovanj. Pohvaliti moram mladino, ki se je dvignila, da brani red v družbi. Čestitam vsem občinskim oblastem, ki podpirajo obrambno delo proti komunističnim elementom. Vse politike pozivam, da store v tem oziru svojo dolžnost. Naša obramba proti razdiralnim naukom, proti zastrupljanju duha, proti uničevanju temeljev kulture, proti dinamitu, s katerim hočejo pograti v zrak naše verske, družinske in socialne ustanove, sicer ni v zakonih predvidena; čeprav pa ni v zakonih predvidena, naj se tak zakon izda, ker bomo sicer uporabili svoje naravno pravo, da je namreč dobrobit naroda najvišji zakon. Mi ne bomo dopustili, da nam naše versko čustvo-vanje in naše socialne ustanove uničijo tuji revolucionarji.«

I v e r i

V letošnji skupni prvi in drugi številki mesečnika »Svoradova«, ki ga izdaja že sedmo leto bratislavski katoliški akademski dom »Svoradov«, sta bila objavljena dva članka o naših razmerah. Dr. K. K. poroča o letošnjem kongresu Slavicae Catholicae, ki je bil v Ljubljani, Jožef Ambruš pa podaja »Pogled na dijaška gibanja na Slovenskem«.

Tretja številka mesečnega glasila Pax Romana prinaša poleg sporočil za 17. kongres, ki ga bomo imeli pri nas od 24. do 28. avgusta na Bledu in v Ljubljani, tudi daljše poročilo o delu Slovenske dijaške zveze in sliko Bleda.

P. Agostino Gemelli, frančiškan, konvertit, rektor katoliške univerze v Milanu, je bil ob 400 letnici coimbrijskega vseučilišča imenovan za častnega doktorja univerze v Coimbri.

Visoko kvaliteto katoliških verskih šol v Belgiji nazorno dokazujejo sprejemni izpiti na kraljevski vojaški šoli. Od l. 1930. do 1936. se je javilo k izpitu 707 kandidatov. Sprejetih je bilo le 375. Od teh 375 jih je 306 študiralo v katoliških šolah, 33 v kraljevskih in 36 v nevtralnih.

Iz različnih misijonskih pokrajin prihajajo zadnje čase vesti o močnem naraščanju mohamedancev. Danes je v Evropi 10 milijonov, v Aziji 154.1 milijonov, v Afriki 53.8 milijonov, v Ameriki 0.1 milijona, v Indoneziji 29.7 milijonov mohamedancev. Skupno je torej na svetu 245.7 milijonov mohamedancev. Vse kaže, da so mohamedaci zamenjali svojo pasivno zadržanje z veliko aktivnostjo.

Na pobudo newyorškega nadškofa in kardinala so katoliške bolnišnice darovale kirurški instrumente in zdravila, ki so določena za katoliško pomožno akcijo v Hankau. Prav tako so filipinski katoličani povzeli veliko pomožno akcijo za Kitajce.

Kitajska katoliška družba za širjenje resnice je dobila od vlade dovoljenje, da sme po oddajni postaji v Honkongu oddajati vsako tretjo nedeljo katoliško službo božjo. Po radiu prenašajo sv. mašo in pridigo v kitajskem jeziku.

Avgusta t. l. nameravajo prirediti drugi svetovni mladinski kongres v New Yorku. Na programu je reševanje problema mednarodne organizacije miru. Kakor si je tudi zastavil lepo nalogo, bo verjetno, kakor prvi kongres v Ženevi, volk dolžil niže stoječo ovco, da mu kali vodo.

V Parizu je pred kratkim ustanovila komunistka Lai Olbek mladinsko gledališče, ki naj bi po vzgledu sovjetskih mladinskih gledališč vzgajalo s posebnimi propagandnimi igrami mlade komuniste.

Kakor poročajo iz Moskve, je vlada imenovala mladega komunisto Nogdanova za privatnega docenta za brezbožniška vprašanja. Do imenovanja mu je pomagala knjižica »Cerkve kot podpora kapitalizma v Evropi in v Zedinjenih državah v povojni dobi«. Brezbožniki so mu dali prvo nagrado, ki mu bo omogočila znanstveno potovanje v zapadno Evropo, da preštudira »reakcionarnost cerkvenih krogov«.

Če kdo pamet izgubi, zapusti 5 milijonov dinarjev, da se zapuščenim mačkam zgradi dom. Tako je storil neki bogati Anglež v Liverpoolu.

PLES — USPEH DEMOKRACIJE

»Splitske novine« poročajo, da bo v Splitu »velika demokratska zabava s plesom«. Ples prirejajo splitski samostojni demokrati, ki pišejo po časopisih povsem resno tudi sledeče: »Veliki zabavni odbor je razdelil delo na odseke, od katerih se je vsak z navdušenjem lotil dela, ker 5. februar t. l. ne bo samo demokratska zabava, ampak tudi uspeh demokracije!«

Uboga demokracija!

Akadska zveza je zborovala

V soboto, dne 22. januarja je bil redni občni zbor AZ, ki ga je vodil dosedanji predsednik tov. Senica. Po obširnejšem poročilu podpredsednika tov. Kremžarja in po poročilu preglednikov je bil izvoljen sporazumno sestavljeni odbor. Predsednik Čuješ Rudolf, podpredsednik Malavašič Roman, tajnik Perharc Leon, blagajničarka Jenčič Jela, knjižničar Sojer Franc, revizorji Dolenc Karel, Grafenauer Bogo, Klauž Polde; razsodišče: Kovač Ciril, Peterlin Jože in Sreber Benč. Za delegata AZ v izseljeniško zbornico je bil naknadno določen Novak Stefan.

Društva Danica, Savica in Zarja so vložila pravilnik za boljše poslovanje knjižnice. Predlog je bil sprejet.

Tov. Fišer je podal kratko poročilo o delu Akadske akcije in tov. Ločniškar o delu akcije za Jegličev akademski dom. Tov. Novak France pa je izrazil željo, da bi tudi po naših univerzitetnih predavalnicah viseli križi kot znamenja naše pripadnosti k tradicijam krščanske kulture.

Občnega zbora sta se udeležila tudi cerkveni zastopnik prof. dr. L. Ehrlich in predsednik SKASA prof. dr. V. Korošec, ki je v svojem pozdravu poudaril velike naloge, ki jih imamo. V primeri z njimi so vsa naša nesoglasja malenkostna. Le enotni se bomo mogli v življenju uveljaviti in izvršiti nalogo, ki jo imamo kot slovenska katoliška inteligenca v svojem narodu.

Ko smo se že z molitvijo spomnili naše slovenske žrtve, tov. Rudolf Dolinarja in nadškofa dr. A. B. Jegliča, je novi predsednik občni zbor končal z željo, da bi v takem ozračju, kakršno je bilo na občnem zboru, nadaljevali skupno delo.

Mohamedanski Mongoli so začeli ustanavljati veliko antikomunistično fronto, da bi zavrl propagando komuniste. Zato prirejajo velika zborovanja, da bi to fronto v najkrajšem času dobro organizirali, da bi bila kos svoji nalogi.

Književnost

LITERATURA NA LITERARNEM VEČERU.

Emigrantsko društvo Tabor je v decembru lanskega leta priredilo prvi recitacijski večer primorskih pisateljev in pesnikov. Ker so tovrstne prireditve zadnji čas redke, se je takrat napolnila dvorana Delavske zbornice in treba je reči, da so se tako poslušalci kakor tudi književniki razšli s prijetnimi doživetji. Okrepljeno po tem uspehu je društvo Tabor priredilo II. literarni večer v četrtek 20. januarja. Okusna vabila s seznamom nove garniture primorskih književnikov so privabila številno občinstvo, ki si kljub osemu bežnemu žoljenju le želi videti in slišati bolj ali manj znanega in priznanega umetnika. Zlasti mladine je prišlo toliko, da mora biti človek njenega zanimanja odkrito vesel.

Prvi je nastopil Ivo Brnčič, avtor drame »Med štirimi stenami«, ki je bral esej Generacija pred zaprtimi vrati. Misel: generacija, kateri pripada on sam, je stopila v žoljenje z živo vero in idealizmom. V težki sedanjosti pa stoji pred nerešljivimi vprašanji, s polno glavo in praznim zepom. Nihče je ne potrebuje, nikamor ni izhoda, in borba za usakdanji kruh jemlje zadnji žoljenjski polet. — Esaj je pisan duhovito in kljub osemu pesimizmu, izzveni v veri, v zemskega človeka. Poudarek leži na izključni tostranosti.

Karlo Kocjančič je prebral dve pesmi o prozi. Prva, »Planž ponoči«, je spričo svojega, izrazitega intelektualističnega mehanizma našemu času tuja in je tudi brez vsake poetične lepote. Druga, »Dve zemlji«, v kontrastu z edensko deželo slika slovensko

Univerza

drugod:

MIR NA BELGRAJSKI UNIVERZI

(Povzeto po 1. številki, 2. letnika Biltena, ki ga izdaja Jugoslovanski antmarksistični komitet v Zagrebu.)

Pred letom so se vršile na belgrajski univerzi medsebojne dolgotrajne borbe akademikov. Pod firmo akademskega bloka svobode itd., so marksistični akademiki spravili pod svoje vodstvo vse levičarske elemente, vse pristaše združene opozicije, vse borbe proti fašizmu itd. S pomočjo »masovnih« akcij so se polastili 90 odstotkov strokovnih organizacij, vseh menz, kulturnih organizacij. Vršili so se v tej dobi razni štrajki, demonstracije, policijske borbe in pretepi s policijo.

Danes vlada na belgrajski univerzi »mir«. Marksisti namreč brez nasprotovanja svoje revolucionarno delo vrše v vseh strokovnih in kulturnih organizacijah. Ko so si osvojili vse, kar so smatrali za važno, tako da obvladajo akademsko življenje, so enostavno onemogočili vse svoje nasprotnike in jih z univerze naravnost vrgli. Univerzitetne oblasti so zadovoljne z obstoječim stanjem in gredo marksistom na roko pri njihovem delovanju. Zato pa vlada na univerzi mir.

Trenutno se življenje na univerzi razvija sledeče. Nacionalistični akademiki so si skušali ustanoviti svojo menzo, a so jim marksisti preprečili. Ustanovili so zopet nacionalno društvo »Sv. Save«, ki pa težko uspeva. Marksisti skušajo na vsak način dobiti v svoje roke Društvo za ligo narodov in svetovni mir, ki ga še vodijo nacisti.

SLOVENSKA DIJAŠKA ZVEZA RAZPISUJE NAGRADNI NATEČAJ.

1. Za propagandni letak za mednarodni svetopisni kongres katoliškega dijaštva.

Podatki:

- Velikost 420×594 mm;
- uporabljajo se lahko največ tri barve;

Primorje in je po svoji patriotični misli dosegla veliko večje odobravanje.

Jože Bahr, avtor »Viničarjev«, je čital odlomek iz zgodovinskega romana za časa kmečkega upora l. 1515. Prizor v Mokronogu je snovna močan in po nekaterih potezah čisto nov, vendar pa je dikcija manj izbirna.

Albert Širok, mladinski književnik, je prebral prizor iz III. dejanja opernega libreta »Mara« (čas: l. 32. pr. Kr.). Dikcija ljubezenskega razgovora in mesečine je čez tako tradicionalna in premleta, da o kaki posebni lepoti in izvirnosti ne more biti govora.

Ivo Grahor je recital sliko iz jetniškega žoljenja »On pride« z rahlo ironijo na sodobne razmere.

Angelo Cerkevnik je prečital »Piccola«, osladno, v norčavi naturalizem posegajočo zgodbo iz kroga dubrovnške aristokracije. Njegova umetnina je imela najmanjšo ceno.

Kot zadnji je nastopil S. Škerlj in je bral neobjavljeno gradivo iz Šorlija in Gradnika. Iz prvega je prebral odlomek dela »Moja pot odtod«, ki je po svojem prelepem in toplem spominu na dom in otroško ljubezen do matere pomnil za večer prav prijetno spremembo. Iz Gradnika je Škerlj recital troje pesmi: Vsi sveti v Brdih; Stara ura govori in Poslednji gost. Te pesmi so bile po svoji jedrnatosti, iskrenosti in tudi oblikovni lepoti višek večera: nič več erotike ne strasti ne opojnosti, marveč treznost in resnoba in odano gledanje v minljivost časa, sveta in žoljenja.

Zaman pa so udeleženci čakali, da se prikaže tudi mladi Ciril Kosmač, ki je bil to pot že drugič na programu. Tudi Bogomila Faturja ni bilo, čeprav je marksisto prišel na večer predosem zaradi njega.

c) besedilo: Pax Romana 1938, Bled—Ljubljana

17. Congressus internationalis studentium catholicorum a die 20. ad diem 28. augusti.

Nagradnega natečaja se lahko udeležijo člani v SDZ oclanjenih društev ter člani SKAS.

Osnutki, opremljeni z geslom (štirištevilo, število) se morajo poslati do 1. marca popoldne na naslov: Glavno tajništvo SDZ, Ljubljana, Miklošičeva c. 5.

Obenem je treba priložiti v zaprti kurti, ki ima v levem kotu napisano geslo, ime in natančen naslov tekmovalca ter podatke o članstvu.

1. nagrada 800 din;

2. nagrada 400 din.

Nagrajena osnutka preideta v last SDZ, ki z njima svobodno razpolaga.

2. Kongresni znak iz kovine, po možnosti brez besedila.

Osnutki naj bi bili izdelani tako, da bi bili znaki uporabljivi tudi kot članski znak SDZ.

Priložiti ze treba približen proračun za 1000 kosov.

Pagoji isti kot pod št. 1.

Nagrada: 500 din.

Slovenska dijaška zveza.

★

KARDINAL HINSLEY IN SOCIALNO DELO

Westminsterski kardinal Hinsley je v adventni okrožnici, ki jo je posvetil delavskemu vprašanju, zapisal med drugim: »Noben katoličan ne more biti ravnodušen do družbenega reda, v katerem gledajo na delo kot na blago in na delavca le kot na orodje, ne pa kot na bitje z dušo, kar je v prvi vrsti. Vsak katoličan mora stremeti za tem, da se tak red zamenja s krščanskim in storiti vse, kar je v njegovi moči, da se ta sprememba izvrši. On ne sme molče pristati na današnji red.«

Fatur je pred nekaj leti nastopil zelo pozitivno in zbudil v javnosti zaslužen pozornost. Zdaj molči že dobro leto. Videti je, da mu ni za slavo, ki si jo človek pridobi na recitacijskem večeru. Morebiti so se kake druge stvari morebiti mu zori zbirka in bo lepega dne stopil samostojno na plan brez kakih predhodnih tromb in trabantov.

Odsotnosti Gradnika, Šorlija, Kosmača in Faturja ni vodstvo večera z ničemer opravičilo ali pojasnilo. Če bi tehtali umetniško vrednost tega večera, bi ugotovili povprečno klavnost, v primerjavi z decembrsko prireditvijo pa hud minus. Ljudje imajo smisel za literarne večere, imajo pa tudi čut za lepoto leposlovnega produkta, nemara večji čut nego literati sami: kajti ljudje tehtajo objektivno, literati pa čisto subjektivno. Napram samemu sebi pa velja še vedno viteška iskrenost in rajši slabša nego boljša presoja.

Knjige

OB MALI IZDAJI SLOVENSKEGA PRAVOPISA.

Ko je bil izšel Slovenski pravopis (leta 1935), je nastala precejšnja burja v slovenskem kulturnem svetu. Danes že vlada tišina in vsi smo edini v tem, da nam je bil pravopis potreben in prirediteljema dr. Brezniku in dr. Ramovšu smo hvaležni zanj.

Pravopis je pred nedavnim izšel v mali izdaji (založila ga je Jugoslovanska knjigarna) in je namenjen predosem šolam in uradom. V velikih množinah se razširja sedaj ta knjiga po naši zemlji. Še se tu pa tam kdo spotakne ob besedo, ker jo je iz napade pisal po svoje, toda kar je bilo stvarne kritike

Akadska akcija

vabi člane na

članski sestanek

Odborniki bodo poročali o delu v zimskem semestru.

Sestanek bo v soboto, dne 29. januarja ob 15^h v sobi št. 90

ZAMENJAVE SLAVIAE CATHOLICAE

Med Slovenci, Slovaki, Čeki ter Poljaki se redno vrše zamenjave med akademiki, ki služijo globljemu spoznanju in kulturnemu zblizovanju katoliških Slovanov. Za letni semester razpisuje Slovenska dijaška zveza štiri mesta: dvoje mest v Bratislavi, eno v Brnu in eno v Pragi.

POGOJI:

- Mora biti član katerega v SDZ oclanjenega društva (potrdilo o članstvu!).
- Delovanje v naših društvih (kratke opis!).
- Mora biti vsaj v tretjem semestru študija.
- Mora poznati v glavnih obrisih kulturne gospodarske in politične razmere pri nas ter v ČSR.
- Mora poznati ustroj in delovanje SDZ (akademičnih društev, Pax Romanae, Slavicae Catholicae).
- Mora imeti sredstva za nabavo dokumentov in za potovanja.

Prošnje, ki morajo ustrezati vsem našim pogojem, je treba vložiti na naslov Slovenska dijaška zveza v Ljubljani, Miklošičeva cesta 5, do vključno 20. febr. 1938.

ob prvi izdaji, sta jo prireditelja sedaj upoštevala. Veseli nas, da je banska uprava pravopis predpisala za šole in urade. Morda bodo zdaj vendarle različni uradniki nehali mrcoriti našo besedo in pričakujemo, da bo vse tiste javne in privatne napise po naših mestih, posebno še po naših letoviščah, zamenjala lepa in pravilna slovenščina. Upamo, da naša banska uprava, ki se je že nekajkrat izkazala energično, ne bo ostala na pol poti, ampak, da bo tudi gledala, da bo njen predpis izvršen. — Vsak, vsaj malo izobražen Slovenec, naj ne bo brez Slovenskega pravopisa. Cena je tako nizka, da si ga vsakdo lahko nabavi. Znižana cena za šole velja še do konca tega meseca.

Latinsko-slovenski slovar. — (Sestavljen dr. Fr. Bradac, profesor klasične filologije na univerzi v Ljubljani. Drugo, zelo razširjeno izdanje. 1937. Izdala Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Tisk podružnice Jugoslovanske tiskarne v Novem mestu. Cena 85 din (za šolske zavode, ki do 31. januarja naroče vsaj 10 izvodov, 60 din).)

Druga izdaja se od prve precej razlikuje. Najprej je besedni zaklad znatno večji, saj obsega sedanjí slovar vse klasične in poklasične antorje ter najpomembnejše iz srednje latinsčine in prvih krščanskih pisateljev, tako da pride v poštev ne le za gimnazijo, ampak tudi sicer, zlasti za akademike, profesorje in duhovnike. Dalje je ta izdaja za 94 strani obsežnejša, na boljšem papirju, ima zgoščen a vendar lep in pregleden tisk in je vezana v celo platno. Kljub temu je cena z ozirom na prvotno izdajo zvišana le za 15 dinarjev, do 31. januarja pa je razpisan še poseben popust. — Sestavljalcu in založnici izrekamo priznanje, slovar priporočamo.